

Min fars små erindringer fra ophold i Dragør gennem 20 år

" Dragør, Dragør, dejlige by,
lige skøn fra morgen til gry,
små røde tage, sundet det blå,
så vil du for mig altid bestå."

Ja, hvor skal jeg begynde og hvor skal jeg ende med de mange minder, jeg husker så tydeligt ?

Da jeg som udlært boghandler i juni 1932 kom hjem fra et års ophold i Leipzig i en stor boghandel og studier i sprog og litteratur ved universitetet, købte min far, der boede som enkemand i Charlottenlund, A. Schous Boghandel af enkefru Schou. Den lå - og ligger endnu - i Den gamle Kommandørbolig på hjørnet af hovedgaden og Badstuevælen med en gammel milepæl udenfor. Fru Schou havde et husapotek med receptmedicin o. a. fra Tårnby Apotek. Skråt overfor lå Kongevejsgården, - nu "IRMAgården" - med en stor mødding udenfor.

Det var en "blandet landhandel". Jeg havde bøger, papir, kontorartikler, uge og dagblade, finere glas- og porcelænsting, samt en stor legetøjsafdeling og sportsartikler. Jeg havde også mange fotoartikler og havde min egen fremkalderanstalt, men mest om sommeren med de mange landliggere.

Den første måned boede jeg hos fisker Wærlings, hvor jeg altid fik dejlig mad og masser af rejer !

Så lejede jeg stueetagen hos enkefru Otto i det skønne gamle skipperhus, Vestgrønningen 3 (opført ca 1800). Så blev jeg forlovet med en pige fra Store Magleby, men det holdt ikke.

Der var vist 15-16 foreninger i Dragør og jeg blev medlem af de 7 og kasserer i Turistforeningen og var tillige lokalredaktør i "Dragørbladet", der ejedes af redaktør

Haastrup Vig, og senere lokalreporter af "A.B. - Amagers Blad", hvor redaktør Barnung var medreporter. Jeg kom til kommunemøder på Rådhuset og refererede fra mange forskellige sager.

Så var jeg naturligvis medlem af og leverandør til Dragør Boldklub med den meget dygtige formand Richard Andersen. Jeg fotograferede fodboldkampe om søndagen og mandag morgen hang billederne i mit vindue. Jeg var også med til at oprette Dragør Søfartsmuseum, - oprindeligt byens pakhus (fredet) med den sjove snoede skorsten - sammen med bl.a. den berømte læge dr. Poul Dich, som også startede "Foreningen til gamle bygningers bevarelse".

Der var ikke mindre end 5 hoteller og kroer. På "Strandhotellet" herskede direktør Gelsing - senere direktør Jensen. På "Dragør Kro" var der den dejlige tjener Palm, der hver morgen, tidlig gik sig en tur, inden han gik på arbejde. Han fik mange bajere. En aften ved lukketid ville jeg betale min regning. "De har fået 1 øl og en æske tændstikker til 10 øre". "Har De skrevet det op, Palm?" Han pegede på sit hoved: "Ja her!" svarede han. "Tænk at De kan huske det. De har da drukket mange bajere siden i morges". "Åh, sådan en lørdag vel en kasse eller så" (der var 50 i dengang!). Han var aldrig fuld og snød aldrig en gæst.

Lidt beruset blev dog engang den elskede gamle original "Silde Jens". En lørdag aften var han blevet trakteret med en hel del øl. Han fandt dog hjem til sit lille hus med et stykke have foran. Hans kone var gået i seng. Han fik sin natskjorte på og gik i seng. I nattens løb blev han trængende og i stedet for at gå på lokum i gården, lukkede han blot gadedør op og tissede ud, idet han mumlede: "Du Laura, der er ikke en stjerne på himlen i aften" hvorefter han lukkede og gik i alkoven igen. Næste morgen opdagede de, at det var døren til klædeskabet, han havde brugt! Ak ja!

"Elisenborg Kro" lå ovre ved Vestgrønningen ved en lille lund, men der kom jeg kun sjældent.

Søndag mødtes jeg som regel med købmand Ravns første kommis Axel Aagesen hos restauratør Dehlsen på Badehotellet til en formiddagsbajer. Ofte kom prins Knud, - han var en overgang kommandør på fortet. Han var meget ligefrem og jovial, så vi

hyggede os ved bordet, men hvis brandalarmen lød over byen, for prins Knud af sted. Han elskede at se brand! Dehlsen fik ofte redaktør Barnung til at lave sjove og originale fester. Han var virkelig en dygtig entertainer.

I " Dragør Borgerforening " med indgang fra Strandgade herskede restauratør Leth og hans dygtige kone. Her fik jeg indført "Sønderborg Porter", en dejlig drik, som efterhånden blev meget populær, men dog aldrig kunne slå Tuborg øl ud, så længe vi havde "Tuborg- Larsen", der havde et Tuborgdepot, der leverede øl til hele Dragør og omegn og var meget populær. I Dragør Borgerforening var der også en stor festsal med en lille scene, hvor man opførte stykker med byens ungdom og kønne piger. Een gang om året havde vi fugleskydning, hvor vi fik lov til at bruge en bastion på fortet. En søndag da jeg havde været hjemme på besøg hos min far og sent på eftermiddagen gik gennem hovedgaden, råbte pludselig købmand Ravn oppe fra sin altan: "Hallo boghandler. De må skynde Dem hjem og klæde om til festmiddag i aften, for De er blevet Fuglekonge. Ingeniør Odde blev prins, da han skød fuglen ned for Dem!" - Nå, jeg måtte jo med til festen i Borgerforeningen og måtte give cognac og likør til kaffen. Jeg fik malet et skilt med navn og årstal og et "Nosce te ipssum" (kend dig selv). Det blev hængt op på 1. sals galleri sammen med andre skilte. (Jeg håber det hænger der endnu, trods det er 57 år siden!)

Foruden indtægterne fra fiskeriet, lodseriet og bjergelavet, udviklede handelen og håndværket sig stærkt. I 1890 havde byen 29 mindre handlende, men i 1930 og 1940 var det blevet en god handelsby. På hovedgade lå først - ved Kirkevejen - Schiønnemans Konditori, så kom - på hjørnet af Vestgrønningen - Grønthandler Adrian Petersen, derefter isenkræmmer Lindsby, en skotøjsforretning og Slagter Weber. Så kom boghandelen og fru Schous apotekerudsalg. Lige om hjørnet på Badstuevælen "Damernes Magasin". Så kom IRMA med smør, mælk, ost o.s.v., bagermester Clausen og længere nede i hovedgaden - på hjørnet af Magstræde - farvehandler Steffensen. Helt nede ved havnen lå købmand Cai Petersen (der var gift med Dragørs kønneste pige) og en Isbod med dejlige Dragør-iskager.

På den anden side af hovedgaden lå slikbutikken "Kokkens Hjørne", derefter Schous Sæbeudsalg og så den store købmand Ravns butik (matr.nr.17), der egentlig var et

gammelt købmagerhus. Bevilling til høkeri blev givet 1766. Oppe ved Biografen (hvor jeg i øvrigt havde en kort reklamefilm) lå Hjemmebageriet.

På Kirkevejen, vist på hjørnet af Stationsvej, lå "Højerup". Her boede redaktionssekretær ved "Politiken" Hermann. Redaktør Holbech boede også her. Han blev gift med Danmarks første skønhedsdronning (uden "make-up"!) Esther Petersen.

Vævning har fra gammel tid været en slags privilegeret indtægtskilde for Dragør. Sidst i 1870'erne byggedes et større væveri ved Store Magleby Kirkevej, hvor mange af byens kvinder fik arbejde. Dette væveri udviklede sig under slægten Wieders ledelse til en stor virksomhed.

Af kendte familier havde Dragør snedkermester Holger Blichman og hans broder malermester Rikardt Blichman, murer Holm m. fl. og - ikke at forglemme de tre pragtfulde brødre Poul Jans - der blev gift med Edith Blichman - , Svend Jans - der blev gift med en datter af revisor Engelbrechtsen - og den yngste Knud Jans (der også blev gift med en Dragør-skønhed)

Svend Jans blev senere bibliotekar på det lokalhistoriske bibliotek, som jeg skænkede mange af mine fotografiske billeder til. Knud Jans blev en habil tegner. Da min kone og jeg en sommer var i Garda i Norditalien, blev vi med vores selskab og Spies-guide inviteret til et besøg hos en vingodsejer oppe i bjergene, "Vinbonden" kaldtes han. Han havde et dejligt hus med terrasse midt i vinmarken med mange fine bøger og billeder. Pludselig så min kone en smuk tegning i ramme undertegnet Knud Jans. "Hva' søren , kender De ham ?"

"Ja det gør jeg da rigtignok" sagde han. "Jeg kommer selv hjem til mit lille hus i Dragør (det lå vist på Grønnevej eller Kastanie Alle) hvert år ved juletid. "

Så var der stationsforstander Kure. I 1930 havde vi en busrute til København (hvor den skrappe fru Schou altid havde sin faste plads). Derefter blev jernbanen til byen åbnet, men den 1 april 1938 kørte det sidste persontog. På grund af tyskernes truende krig og besættelse den 9 april. Den 6 maj 1940 kom togruten i gang igen med

passagerer, og den 1 september 1947 kom busserne i gang igen, endda med flere ruter til Sundby, Tårnby og Rådhuspladsen.

Vi havde et dejligt postbud og en flink politibetjent, Arnsberg. En anden sjov fyr blev kaldt "Smask", han tyggede skråtobak og havde sortbrune striber langs mundvigen. Han kørte rundt og solgte rejer. "Ska' I ha' reejer i dav?" lød spørgsmålet. Så købte man et halvt eller et helt kilo rejer for næsten ingen penge.

Gåsehold blev også en god indtægtskilde. Over 1000 gæslinger førtes om sommeren til Saltholm, Hvor de passede sig selv og først kom hjem til høsten.

Nord på kunne man gå en lang tur langs stranden over til flyvepladsen Kastrup Lufthavn, men den blev lukket af et højt omgivende hegn. Herude lå også det gamle fyrtårn. Her boede ingeniør Telling, som jeg ofte besøgte. Der var 5 etager, køkken, spisestue, soveværelse, dagligstue, og udsigtsværelse øverst oppe. Derfra var der en prægtig udsigt.

De vel nok mest kendte familier dengang, var brødrene Sadolin, direktørerne på Sadolin og Holmblads Farve- og Lakfabrikker på Amager. Der var Sadolin på Fyrbakken i en stor flot villa og Sadolin på Vestgrønningen i et stort prægtigt hus. Han havde en stor kostbar malerisamling af hollandske og franske malere. Han havde 3 døtre og 1 søn Dan, som jeg var meget gode venner med. Vi var medlemmer af den da moderne Oxford-bevægelse, men det holdt hurtigt op.

Blandt Dragørs faste sommerlandlignere var der glashandler Ove C. Bjerregaard, driftsbestyrer Hans Emborg fra Gutenberghus, Mannicus Hansen o.m.a.

På Strandhotellet optrådte skuespiller William Bewer. Han var en meget dygtig tryllekunstner og lærte mig flere gode tricks og fiduser, bl.a. den med de 5 ringe, der kunne sættes sammen og skilles uden at publikum kunne opdage hvordan. Jeg solgte billetter til forestillingen.

I 1932-33 havde jeg en meget dygtig boghandlermedhjælper, frk. Koch, men hun var for dyr at holde, så jeg måtte skifte hende ud med den høje, søde frk. Arnesen fra Dragør som ekspedient. - Nå, selv om min årsomsætning steg 50%, var min

nettoindtægt så lille, at jeg i oktober 1935 måtte sælge boghandelen og flytte til København, hvor jeg fik flere gode job, bl.a. i "Magasin du Nord" og som afdelingschef i "Daells Varehus".

Men - helt slap jeg dog ikke for Dragør. - En aften sad jeg på stensætningen foran Strandhotellet og så trist ud. Så kom tre søde landliggerpiger hen og trøstede mig og vi gik ind til bal på hotellet. Den ene var køn med pragtfulde brune øjne, men hun var for tyk ! Den anden var lys og slank, men manglede noget i "øverste etage" ! Den tredje var frk. Emborg og hende forelskede jeg mig i. Hun boede med sin mor og bedstemor i det dejlige sommerhus "Landbo" på Løkkevej nr. 6. Det var solidt bygget af arkitekt Landbo-Berthelsen i 1924.

Jeg friede til frk. Emborg og fik både hendes og hendes mors JA. Fra maj 1938 (Vi blev gift den 13 november 1938) og helt hen til 1951 boede vi hvert år til oktober måned i Dragør. Under krigen havde vi jo mørklægning, men når luftalarmen lød om natten , krøb vi hen under gavlvinduet og så de engelske flyvemaskiner stryge lavt hen over sundet og dumpe miner, "komme boller på suppen", altid under en kraftig kanonild fra tyskerne.

Mod baghaven boede en frk. Glud. Ved siden af os direktør Thomsen med sine 2 døtre. Ved den anden side murermester Semberlund. Endvidere ud mod Øresunds Alle røgerier Olsen og isenkrammer Bentzen, damerne spillede bridge med min svigermor. I 1947 købte jeg "Landbo" og havde det til 1951.

I februar 1945 fik vi vores første barn, en pige. Den 5 maj kom freden, men først midt i juni flyttede vi til Dragør. En dag havde jeg været oppe i kiosken og hente Berlingeren. Et par timer senere da vi lå og dasede i liggestolene foran huset, hørte vi pludselig nogle gennemtrængende hvin fra den førstefødte dernede i haven under kirsebærtræet. Barnevognen vippede faretruende som en jolle, der er ved at kænre. "Bremsen er vel på ? Den kan vel ikke gå løs, så vognen rutsjer ned mod stakittet ?" "Det kan vel ikke være en kat, der er sprunget op i vognen og lagt sig på den lille?" "Hun er vel ikke ved at kvæles i selen ?" "Åh, det er såmænd bare lidt mavekneb !"

"Tror du ?" "Men det kan måske være en hveps - eller en myg ?" "Sikkerhedsnålen !"
"Den kan vel ikke gå op ? "

- Ned for vi forbi stikkelsbærbusken og æbletræerne - og der lå miraklet - verdens ottende vidunder, bleen i den ene ende, dynen i den anden ende - af vognen altså - de små hjulede ben gik som trommestikker på den hårde madras. Armene kæmpede en fortvivlet kamp for at finde ud af, hvad de egentlig ville og hver gang vinden bøjede en af kirsebærtræets grene hen over barnevognen og legede med bladene, hvinede ungen af glæde: hii øhh, krrø - h, ægy - yh, ægh - yh - op i lyset i den grønne luft. - Jah jaha e , jeg vinker til dig , "sagde kirsebærtræet, pas på , nu kommer jeg igen " og grenen bøjede sig , raslede med sine blade for brisen derude fra sundet og barnet klukkede af latter. Det var et kostelig syn - tusinde af grønne rangler !

Jeg ved godt, at der findes flere forskellige bøger om Dragør, bl.a. Alfred Laur. Schmidts "Dragør Erindringer" og Egil Fischers vidunderlige bog "Dragør" Den sidste fra "Foreningen til gamle bygningers bevarelse" med historiske begivenheder fra ca 1250 til år 1900 med en masse glimrende billeder af Dragørs gamle velbevarede huse. Jeg har dog aldrig læst noget om Dragør fra nyere tid. Derfor har jeg, tilskyndet af min nevø, mangeårig billedarkivar i Det kongelige Bibliotek, skrevet mine erindringer - indimellem gemytlige - om denne dejlige by fra nyere tid, og jeg håber, at de vil interessere nogle .

P.S. - Hvis der skulle være huske - eller stavfejl imellem , beder jeg Dem venligst rette dem ved renskrivningen, ligesom De naturligvis må udelade det måske lidt for monografiske, som ikke direkte kommer historien om Dragør ved .

Dette er min fars erindringer fra Dragør.

E. Svanholm-Jepsen

Jeg husker selv en del, bl. a. ostemanden, som vi altid skulle op til med vores 25 øre og købe en osteklods på pind. Gæssene som kom ved vores havelåge og tiggede mad. Grushullerne hvor vi hentede hestepærer til vores roser, og skraldemandens heste, som nogle gange tissede på vejen og det lugtede fælt. Den årlige havnefest hvor jeg var med, fint klædt på og sad på vognen og vinkede. Jeg var trods alt ikke så gammel, men jeg husker det.

Med venlig hilsen

Jette Rasmussen

Ndr. Fasanvej 162. 1 tv.

2000 Frederiksberg.

29 66 00 31